

Diskors mill-Onorevoli Anton Tabone

Speaker tal-Kamra tad-Deputati

Parlament ta' Malta

fl-okkażjoni tal-kommemorazzjoni

tas-*SETTE GIUGNO*

L-Erbgħa, 7 ta' Ġunju 2004

Sena wara l-oħra niċcelebraw flimkien il-kommemorazzjoni tas-*Sette Giugno*. Huwa tajjeb li nibqgħu niftakru f'dawn l-avvenimenti għad li pajjiżna ra bidliet kbar mill-1919 meta dawn graw. Irridu nibqgħu niftakru u nfakkru dak li għara 85 sena ilu meta tliet Maltin u Għawdxin għamlu s-sagrificċju estrem f'għieh pajjiżhom.

It-tifkira tas-*Sette Giugno* mhix xi tifkira li tqanqal fina sentimenti ta' rabja u ta' tpattija. Is-snin igerrbu u dak li konna nqisuh bħala l-oppresur illum sar seħibna u mhux talli għandna miegħu relazzjonijiet ta' hbiberija, iżda huwa wkoll sieħeb indaqs tagħna, bħalma huma n-nazzjonijiet li fl-aħħar gwerra kienu fuq in-naħa l-oħra. It-tifkira ta' kull sena hija ta' tifsira għalina għaliex turina d-dedikazzjoni, il-qlubija u s-sagrificċju ta' hafna minn missirijietna biex pajjiżna jottjeni dak li haqqu politikament u soċjalment. Jekk nieqfu li nfakkruhom dawn l-avvenimenti nkunu qegħdin niżvalutaw il-kisba kbira tal-protagonisti tagħhom.

Ta' min ifakkar ukoll li dak kollu li nkiseb matul is-snin mis-*Sette Giugno* 'l hawn huwa msejjes fuq dawn l-avvenimenti glorjużi. Għalhekk, irridu nħarsu lejn l-istorja mdejmija tas-*Sette Giugno* bħala l-baži, il-pedament tal-mixja kostituzzjonali ta' pajjiżna. Il-kisbiet li ġew wara, għad li ħadu ż-żmien biex saru, jafu t-tnissil tagħhom minnu. Irridu nfakkru li l-qagħda xejn sabiħa kemm politika kif ukoll soċjali li l-Maltin kienu fiha dak iż-żmien kienet dik li xprunat lill-poplu biex iqum. Għalhekk din tal-lum hija festa nazzjonali li tfakkar mhux biss is-sagrificċju ta' erba' Maltin bħalna, iżda wkoll l-evoluzzjoni politika nazzjonali li wasslet għall-irvellijiet tas-*Sette Giugno*.

Kemm tbiddu ż-żmenijiet mill-1919! F'dawn il-85 sena pajjiżna għadda minn għawg u minn kisbiet. Effett immedjat tas-*Sette Giugno* kien il-kisba ta' gvern awtonomu tal-1921. Wara diversi gvernijiet sofrejna s-sospensjoni tal-Kostituzzjoni peress li din ma kenitx tagħti awtonomija perpetwa. Imbagħad il-pajjiż tkisser bil-gwerra u reġgħet għet mogħtija Kostituzzjoni oħra lil Malta li biż-żmien reġgħet ukoll għet irtirata sakemm fl-aħħar, 40 sena ilu, ksibna l-Indipendenza. Malta ħadet rajha f'idejha u ħadet ukoll ir-ruħ. Għaxar snin wara, jiġifieri 30 sena ilu, sirna Repubblika u ftit tas-snin wara ntemmet il-preżenza militari.

Illum b'għazla libera sirna membri tal-Unjoni Ewropea. Verament ġirja kostituzzjonali li thallik bla nifs, izda dan kollu ma sarx mingħajr saġrifċċju, kultant tassew kbir. Kemm minn fostna l-Maltin matul dawn is-snin hekk importanti sofwew tbatija, persekuzzjoni, eżilju u anke bħal każ tas-*Sette Giugno* saħansitra l-mewt. Is-saġrifċċju ta' dawn kollha serva biex tinbena ftit ftit il-kisba aħħarija tal-helsien.

Il-libertà, il-livell ta' għajxien u l-vot ħieles huma xi ftit mill-benefiċċji li ggwadanjajna matul dan iż-żmien. Jekk nieħdu biss il-vot ħieles, ta' min ifakkar li fi żmien relattivament qasir ta' 15-il xahar il-poplu Malti jkun mar jivvota tliet darbiet u żewg terzi minnu erba' darbiet. Il-konsultazzjoni elettorali hija u tibqa' l-espressjoni l-aktar għolja tad-demokrazija.

Hija haġa xierqa li l-Parlament Malti jkun protagonist tat-tifkira tas-*Sette Giugno* għaliex, kif kelli okkazjoni ngħid f'dawn l-aħħar snin, kienu daww il-ġrajjet demmija li taw bidu għall-avvenimenti li nislu l-ewwel Assemblea Legiżlattiva Maltija li kienet l-origini tal-Parlament tagħna. Id-demokrazija parlamentari tagħna hija kisba prezzjuża li jagħmel

tajjeb il-poplu Malti li jgħożżha. Il-vot hieles u konsultazzjoni elettorali jagħtu lill-poplu l-okkażjoni biex jikkonferma l-gvern tal-ġurnata jew jibdlu skont ix-xewqa xierqa tiegħu kif espressa permezz ta' maġġoranza ta' voti.

Illum li qed nghixu f'dinja globalizzata li għarfet is-sinifikat tal-multilateriżmu, nixtieq naqsam magħkom ftit hsebijiet fuq l-importanza tad-dimensjoni parlamentari, kemm fuq bazi lokali u kemm fuq dik internazzjonali.

Qabelxejn inhoss il-htieġa li ngħid, biex kulhadd jifhem, b'mod partikolari ċ-ċittadin komuni, li l-Parlament huwa istituzzjoni unika u distinta u mhux xi dipartiment ieħor tal-amministrazzjoni tal-ġurnata. Hawn min jaħseb li l-Gvern u l-Parlament huma l-istess haġa. L-oppost hija l-verità. Infatti l-liġijiet ma jagħmilhomx il-gvern imma jagħmluhom ir-rappreżentanti tal-poplu fil-Parlament, Gvern u Oppozizzjoni. Dan l-aspett irridu nifhmuh u nsaħħuh, aktar u aktar issa li aħna membri fl-Unjoni Ewropea fejn irridu naħdmu biex inkomplu nsaħħu r-rwol tal-parlamenti nazzjonali.

Għalhekk, inhoss li illum b'saħħa iżjed minn qabel nerga' nirriafferma l-htieġa urgenti li l-istituzzjoni parlamentari tagħna ssegwi bla iżjed telf ta' zmien il-passi tal-Uffiċċju tal-*Ombudsman* u dak tal-Awditur Ġenerali. Infakkar li meta l-*Ombudsman* u l-Awditur Ġenerali bdew jitqiesu bħala Uffiċjali tal-Parlament, akkwistaw l-awtonomija sħiħa fl-amministrazzjoni tal-istituzzjonijiet immexxija minnhom. Hekk ukoll għandu jiġri fl-amministrazzjoni tal-Parlament Malti.

Għal darb'ohra matul dawn l-aħħar snin nieħu l-okkażjoni tal-anniversarju tas-*Sette Giugno* u nerġa' nagħmel l-appell tiegħi wara dawk magħmula mill-predeċessuri tiegħi, jiġifieri *Mr Speaker* Gonzi u *Madam Speaker* Spiteri Debono, sabiex l-amministrazzjoni tal-Parlament tinħall minn dik tal-Eżekuttiv u titlaq għal rasha bħal Parlamenti stabbiliti oħra.

Fost affarijiet oħra, il-Parlament tagħna jrid, fix-xhur li ġejjin, jadatta ruħu biex ilaħhaq mal-kwantità kbira ta' dokumentazzjoni li se tkun ġejja mill-Unjoni Ewropea. Id-direttivi tal-Unjoni Ewropea jiġu magħgħuna f'istituzzjonijiet tal-istess Unjoni. Il-Parlament Malti jrid jgħarbel dawn id-direttivi biex imbagħad jittieħdu d-deċiżjonijiet neċessarji u li jkunu ta' ġid għall-poplu Malti.

Huwa għalhekk li qed insaħħu l-istrutturi parlamentari tagħna, partikolarment fejn jirrigwarda l-Kumitat Permanenti dwar l-Affarijiet Barranin u Ewropej. Qed nibnu, b'koperazzjoni ma' Parlamenti oħrajn, struttura ta' skrutinju li tkun f'pożizzjoni li tgħarbel id-dokumentazzjoni kollha li tiġi mill-Unjoni Ewropea. Dan l-aħħar il-Parlament impjega miegħu l-ewwel minn grupp ta' *research analysts* li se jipprovdu l-għajnuna meħtieġa biex il-Kumitat Permanenti tal-Kamra jkun jista' jaħdem b'aktar effiċjenza.

Hawnhekk irrid insemmi wkoll l-uffiċini li hloqna għall-Presidenti tal-Kumitati Permanenti tal-Kamra fl-ispazju li qabel kien jakkomoda d-Direttorat tal-Unjoni Ewropea u nsemmi wkoll l-applikazzjonijiet għall-ingaġġ ta' *Committee Clerks* biex inkomplu nsaħħu dawn il-kumitati li l-funzjoni tajba tagħhom hija indispensabbli għall-aħjar andament tal-Parlament

Malti. U hawnhekk nappella għall-akbar impenn mill-Membri tal-Parlament fix-xogħol parlamentari tagħhom, inkluż fix-xogħol tal-Komitati tal-Kamra.

Id-diplomazija parlamentari saret waħda mill-għodod effettivi fix-xena politika internazzjonali. Huwa għalhekk li l-Parlament Malti, kif ukoll l-Uffiċċju tiegħi, qiegħed kulma jmur jinvolvi ruħu f'dan il-qasam. Hawn insemmi li kien ta' unur li b'suċċess laqqajna f'Malta fi Frar li għadda r-raba' Konferenza tal-*Speakers* tar-reġjun Ewro-Mediterranju biex imbagħad f'Marzu l-Parlament Malti kien rappreżentat fl-ewwel laqgħa tal-Assemblea Parlamentari tal-*Euromed*. Il-Parlament Malti qed jagħti wkoll importanza lid-dimensjoni Mediterranja billi fil-laqgħat tal-Unjoni Interparlamentari d-delegazzjoni Maltija qed tkompli tishaq fuq l-inizjattiva tagħha li titwaqqaf Assemblea Parlamentari għall-pajjizi tal-Mediterran. Hemm fora oħra, bhall-Konferenza tal-*Speakers* tal-Unjoni Ewropea, li l-Parlament Malti jipparteċipa fihom u fejn jista' jagħti kontribut validu lejn rikonoxximent aħjar tad-dimensjoni Mediterranja fi hdan l-Unjoni Ewropea. Dan barra l-laqgħat l-oħra kollha li delegazzjonijiet parlamentari Maltin jattendu u jipparteċipaw fihom bl-aktar mod attiv.

Illum qed niċċelebraw il-festa tas-*Sette Giugno* meta għall-ewwel darba qegħdin nagħmlu hekk bhala membri tal-Unjoni Ewropea. Is-sena d-diehla, jekk Alla jrid, magħna, mal-65 Parlamentari Maltin, se jkunu qed jiċċelebraw dan l-avveniment il-hames membri Maltin tal-Parlament Ewropew li l-elettorat se jtella' f'it jiem oħra. Minn hawnhekk nieħu l-okkażjoni biex pubblikament niringrazzja lil dawk il-Membri Parlamentari li tul din l-aħħar sena qdew dmirhom l-ewwel bhala Osservaturi fil-Parlament Ewropew u issa bhala Membri. Il-Membri li se jiġu eletti biex jirrapreżentaw lil Malta fil-Parlament Ewropew, għad li ma

jkunux membri tal-Parlament Malti, huma wkoll l-eredi tal-evoluzzjoni politika twila li rat l-origini tagħha mill-avvenimenti tas-*Sette Giugno*.

Għalhekk inħarsu 'l quddiem b'impenn u b'kuragg, kburin li aħna lkoll aħwa Maltin kapaċi nilqgħu għall-isfidi u kapaċi naħtfu l-opportunitajiet.